

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 234/2014-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. apríla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. B., zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Hríbom, Advokátska kancelária, Metodova 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bližšie neidentifikovaného základného práva zaručeného čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 CoZm 25/2012-76 z 31. októbra 2012 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. septembra 2013 v konaní sp. zn. 5 Obdo 8/2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. decembra 2013 faxom doručená sťažnosť Ing. M. B. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), bližšie neidentifikovaného základného práva zaručeného čl. 48 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 CoZm 25/2012-76 z 31. októbra 2012 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 18. septembra 2013 v konaní sp. zn. 5 Obdo 8/2013. Sťažnosť v písomnej forme sťažovateľka ústavnému súdu doručila 9. decembra 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že spoločnosť A., s. r. o., (ďalej len „žalovaný“), sa v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 1 CbZm 102/11 návrhom doručeným okresnému súdu 28. decembra 2011 domáhala povolenia obnovy konania. V pôvodnom konaní totiž sťažovateľka ako žalobkyňa navrhla vydanie zmenkového platobného rozkazu proti žalovanému, ktorého je spoločníčkou a konateľkou, pričom okresným súdom vydaný zmenkový platobný rozkaz č. k. 3 Zm 200/11-26 zo 14. júna 2011 aj prevzala. Žalovaný sa o týchto skutočnostiach dozvedel, keď už proti nemu prebiehalo exekučné konanie, a bol toho názoru, že podpis druhej spoločníčky a konateľky na zmenke je sfaľovaný. To viedlo žalovaného k podaniu návrhu na obnovu konania.

V označenom konaní sťažovateľka ako konateľka žalovaného podaním z 30. marca 2012 vzala v mene žalovaného podaný návrh na obnovu konania späť. Okresný súd uznesením č. k. 1 CbZm 102/2011-50 z 2. apríla 2012 konanie o obnovu konania nezastavil dôvodiac, že *„na účinnosť návrhu na obnovu konania sa... nevyžaduje, aby ho za odporcu podpísala aj navrhovateľka ako jeho konateľka a z rovnakého dôvodu nemôže navrhovateľka, aj keď je konateľkou odporcu, vziať návrh odporcu na obnovu konania späť“*.

Sťažovateľka uvedené uznesenie napadla odvolaním namietajúc, že návrh žalovaného na povolenie obnovy konania, ktorý *„podala a podpísala Ing. V. B., ako jedna z dvoch konateliiek, ktoré v mene spoločnosti konajú a podpisujú spoločne a nerozdielne... nebol úkonom odporcu“*. Sťažovateľka zdôraznila, že *„ak je zo zakladateľských listín obchodnej spoločnosti zrejmé, že štatutárny orgán je zložený z dvoch konateliiek, ktoré v mene spoločnosti musia konať právne úkony len a len spoločne, potom akékoľvek úkony len jednej konateľky nie sú úkonmi obchodnej spoločnosti“*. Sťažovateľka bola toho názoru, že vzniknutú situáciu mal okresný súd riešiť ustanovením opatrovníka podľa § 29 ods. 3

zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

V tom istom konaní okresný súd uznesením č. k. 1 CbZm 102/2011-51 z 2. apríla 2012 odložil vykonateľnosť sporného zmenkového platobného rozkazu. Aj toto uznesenie napadla sťažovateľka odvolaním založeným zásadne na rovnakých argumentoch, aké boli použité v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu o nezastavení predmetného konania.

Krajský súd uznesením č. k. 3 CoZm 25/2012-76, 3 CoZm 26/2012 z 31. októbra 2012 obe odvolaniami napadnuté uznesenia okresného súdu potvrdil. Citujúc § 219 ods. 2 OSP uviedol, že *„i keď podľa výpisu z obchodného registra za žalovaného konajú dve konateľky spoločne a nerozdielne, nie je možné, aby v prípade, keď spoločnosť žaluje jedna z konateľiek, aby spoločnosť nemohla bez jej súhlasu konať. V danom konaní je špecifická situácia, ktorú zákonodarca vyriešil v ust. § 21 ods. 3 O. s. p., čo pre danú situáciu znamená, že žalobkyňa v predmetných konaniach nemôže konať za žalovaného, hoci je jeho štatutárnym orgánom, pretože jej záujmy sú v rozpore so záujmami právnickej osoby.“*

Uznesenie krajského súdu napadla sťažovateľka dovolaním založením na dôvodoch podľa § 237 písm. c) a f) OSP. Tvrdený nedostatok riadneho zastúpenia žalovaného ako právnickej osoby sťažovateľka založil na rovnakých dôvodoch, aké použila v odvolaniach proti prvostupňovým uzneseniam okresného súdu.

Odňatie možnosti konať pred súdom sťažovateľka založila na interpretácii § 21 ods. 3 OSP, podľa ktorej na to, *„aby jeden z konateľov (fyzických osôb konajúcich spoločne) mohol zastupovať odporcu v súdnom konaní, musel by mať poverenie podpísané oboma konateľmi. A v zmysle ustanovenia § 21 ods. 3) OSP teda vyplýva, že by to v našom konaní na strane odporcu nemohla (v záujme spravodlivého procesu) byť p. B. Ak však nie je naplnená podmienka poverenia na zastupovanie vydaného v súlade s hmotným právom na procesné zastupovanie právnickej osoby – odporcu, potom je nutné, aby súd v záujme*

ochrany spravodlivého súdneho procesu neodňal odporcovi možnosť konať pred súdom a využil ustanovenie § 29 OSP pre zabezpečenie ochrany jeho záujmov...“.

Najvyšší súd uznesením z 18. septembra 2013 v konaní sp. zn. 5 Obdo 8/2013 dovolanie sťažovateľky odmietol. Dôvodil, že *„nedostatok procesnej spôsobilosti u právnickej osoby môže nastať, iba ak tu nie je žiadna osoba, ktorá by mohla za ňu konať pred súdom, napr. ide o takú situáciu, keď právnická osoba nemá v rozpore so zákonom ustanovený štatutárny orgán, alebo je sporné, kto je týmto štatutárnym orgánom. Ustanovenie § 21 ods. 3 O. s. p. upravuje osobitný prípad, kedy konanie štatutárneho orgánu je vylúčené v prípade, keď takáto osoba pred súdom vystupuje v opačnom procesnom postavení ako právnická osoba. V takom prípade štatutárny orgán /v danom prípade konateľ/ za právnickú osobu konať nemôže. A takáto situácia nastala podľa tvrdenia druhej konateľky žalovanej spoločnosti /p. B./ práve v konaní o vydanie zmenkového platobného rozkazu, kedy Ing. B. ako navrhovateľka podala návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu voči spoločnosti A., s. r. o. a ako jediný štatutárny orgán konala aj za žalovanú spoločnosť. Došlo tým k stretu záujmu. Čo je neprípustné.*

V prejednávanej veci za spoločnosť koná druhá konateľka Ing. B., ktorá koná len za spoločnosť a nie je aj v opačnom procesnom postavení, teda nedochádza v súdnom konaní k stretu záujmu.

Odvolaací súd nepochybil, keď poukázal na vecnú správnosť napadnutých rozhodnutí súdu prvého stupňa a späťvzatiu žaloby nevyhoveli s odôvodnením, že Ing. B. nemôže v tomto konaní robiť úkony za žalovanú spoločnosť.“.

Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f) OSP najvyšší súd nezistil, keď poukázal na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej všeobecný súd nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia odpovedať na každú námietku alebo argument účastníka konania, ale iba na tie, ktoré majú pre rozhodnutie podstatný význam.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka objasňuje, že *„návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu... podala..., ako jedna z dvoch spoločníčok obchodnej spoločnosti (odporca), ktorá je zároveň aj jednou z dvoch jej konateľiek. Návrh bola nútená podať po tom, ako vo vedení spoločnosti (založenej v r. 2009) nastali nezhody medzi jej*

dvoma spoločníčkami a konateľkami a spoločnosť pod obchodným riadením p. B. začala vykazovať po niekoľko rokov stratu a táto sa neustále prehľbovala. V situácii keď štatutárny orgán spoločnosti sa stal nefunkčným a strata a nesplácané záväzky spoločnosti neustále narastali, si p. B. uplatnila voči spoločnosti svoju pohľadávku, ktorú preukázateľne vo forme nemalých peňažných prostriedkov poskytla spoločnosti.“.

Podľa sťažovateľky „na úkony, ktoré spoločnosť urobila (mala urobiť) svojimi konateľmi nie je zásadne možné ani primerane aplikovať ustanovenia § 22 ods. 2) OZ, podľa ktorého zastupovať iného nemôže ten, ktorého záujmy sú v rozpore so záujmami zastúpeného, už preto, lebo platnosť zákazu konfliktu záujmov pre výkon pôsobnosti štatutárneho orgánu je možné spoľahlivo odvodiť priamo z úpravy ObZ, najmä z ustanovenia § 135a a § 136 ObZ a jednoznačné sú aj prípadné následky jeho porušenia. Sme toho názoru, že obdobne je potrebné vykladať aj ustanovenie § 21 ods. 3 OSP... Právny výklad, ktorý by uvedenú procesnú normu stavil nad kogentné ustanovenia hmotného práva je podľa nás neprípustný a je vážnym negatívnym zásahom do procesných práv účastníkov konania.“.

Vo vzťahu k § 21 ods. 3 OSP sťažovateľka dôvodí, že v ňom použitý «odkaz... „nemôže konať ten“ je nutné vykladať tak, že pred súdom ako: poverený člen štatutárneho orgánu alebo zamestnanec, poverený štatutárnym orgánom alebo vedúci odštepného závodu alebo vedúci organizačnej zložky, alebo prokurista, nemôže konať ten, „koho záujmy sú v rozpore so záujmami právnickej osoby“. To v našom prípade znamená, že aby jeden z konateľov (fyzických osôb konajúcich spoločne) mohol konať v súdnom konaní, musel by mať poverenie podpísané oboma konateľmi. Ak však štatutárny orgán tvoria dve osoby, z ktorých ani jedna nebola týmto orgánom poverená konať, potom v prípade nesúhlasných prejavov vôle spoločne konajúcich konateľov tento štatutárny orgán nekoná, nie je schopný konať a túto situáciu je potrebné riešiť v súlade s ustanoveniami hmotného práva tak, že súd aplikuje ust. § 29 OSP a ustanoví mu opatrovníka. Sme toho názoru, že takýto postup je jediný možný a zároveň súladný so zásadou ochrany spravodlivého súdneho procesu a zaručenia právnickej osobe možnosti konať pred súdom...».

Sťažovateľka tiež kritizuje, že „*odôvodnenie Krajského súdu v Bratislave v rozhodnutí o dvoch rôznych odvolaniach, navyše vyjadrené v štyroch vetách, svedčí tiež o tom, že sa riadne a podrobne nezaoberal námietkami a právnymi názormi uvedenými v oboch doručených odvolaniach, vôbec sa nevyporiadal s argumentmi sťažovateľky, ale rozhodol arbitrárne a bez náležitého posúdenia toho, čo sťažovateľka v týchto odvolaniach uviedla*“.

V závere sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky svojim uznesením sp. zn. 5 Obdo 8/2013 zo dňa 18.09.2013 a Krajský súd v Bratislave svojim uznesením sp. zn. 3CoZm 25/2012-76, sp. zn. 3CoZm/26/2012 z 31.10.2012 porušili základné právo sťažovateľky zakotvené v čl. 46 ods. 1) Ústavy Slovenskej republiky domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, základné právo sťažovateľky na právnu istotu a základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Medzinárodného dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Obdo 8/2013 zo dňa 18.09.2013 a uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3CoZm 25/2012-76 z 31.10.2012 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Bratislave sú povinní uhradiť sťažovateľke trovy konania pred Ústavným súdom do 7 dní odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

1. Vzhľadom na skutočnosť, že pre ústavný súd je v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy návrh na rozhodnutie vo veci samej obsiahnutý v procesnom podaní iniciujúcim začatie tohto konania záväzný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), bolo potrebné, aby ústavný súd najprv zaujal stanovisko k tej časti predloženého sťažostného petitu, ktorým sťažovateľka navrhuje vysloviť, že oba v jej veci konajúce všeobecné sudy porušili jej „základné právo na právnu istotu“.

Právna istota je neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu a spočíva okrem iného aj v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 230/09).

Ústavne regulovanou úlohou ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je poskytovať ochranu základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Preto v konaní o tzv. ústavných sťažostiach možno vysloviť porušenie tých ustanovení ústavy alebo kvalifikovaných medzinárodných zmlúv, ktoré regulujú konkrétne základné práva sťažovateľov. Článok 1 ods. 1 ústavy zakotvujúci princíp právneho štátu, ktorého imanentným znakom je princíp právnej istoty (PL. ÚS 36/95), však takým ustanovením nie je. Ústavný súd preto stabilne judikuje, že čl. 1 ods. 1 ústavy má charakter všeobecného ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy (napr. IV. ÚS 70/2011), a neformuluje tak žiadne základné právo ani slobodu účastníka konania, preto ústavný súd nemôže v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vysloviť porušenie tohto ustanovenia ústavy (napr. III. ÚS 119/2011, III. ÚS 483/2012).

Okrem toho v reláciách aktuálne predbežne prerokúvanej sťažnosti ústavný zdôrazňuje, že sťažovateľka ani neoznačila ustanovenie ústavy či kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, ktoré by jej „základné právo na právnu istotu“ malo garantovať.

Na podklade rekapitulovaných zistení ústavný súd uzatvára, že sťažovateľkou požadované vyslovenie porušenia jej základného práva na právnu istotu predstavuje iba súčasť sťažnostnej argumentácie. Ústavný súd preto ustálil kritériá pre svoj prieskum namietaných rozhodnutí všeobecných súdov tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto uznesenia.

2. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2.1 Pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka navrhuje vyslovenie porušenia svojich označených práv uznesením krajského súdu č. k. 3 CoZm 25/2012-76, 3 CoZm 26/2012 z 31. októbra 2012, ústavný súd neopomína svoj stabilne vyslovovaný právny názor inšpirovaný právnymi závermi Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“; napr. rozsudok z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54), podľa ktorého v prípadoch, ak sťažovateľ uplatní mimoriadny opravný prostriedok (dovolenie), spôsobilý zabezpečiť ochranu jeho práv, avšak najvyšší súd ho následne odmietne ako neprípustný, je lehota na podanie sťažnosti ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (napr. IV. ÚS 195/2010, III. ÚS 227/2010, I. ÚS 276/2010).

Citovaný právny názor vychádza zo zákonnej koncepcie procesnej prípustnosti dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku. Dovolanie musí byť najprv procesne prípustné (niektorý z dôvodov procesnej prípustnosti dovolania podľa § 237 – § 239 OSP) a až následne môže dovolací súd skúmať danosť niektorého z dovolacích dôvodov (§ 241 ods. 2 OSP). Inými slovami, aj keby odvolacie rozhodnutie či postup odvolacieho súdu, ktorý mu predchádzal, boli poznačené vadou zakladajúcou niektorý z dovolacích dôvodov, nemôže na ňu dovolací súd prihliadnuť, ak chýba dôvod procesnej prípustnosti dovolania. Záver dovolacieho súdu o procesnej (ne)prípustnosti dovolania však dovolateľovi (sťažovateľovi) pri podaní dovolania ešte nie je známy, a na účel podania sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy tak hrozí zmeškanie lehoty podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. To odôvodňuje zachovanie lehoty na podanie sťažnosti proti odvolaciemu rozhodnutiu.

Špecifikom konštrukcie procesnej prípustnosti dovolania v právnom stave de lege lata je však aj fakt, že dôvody procesnej prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP predstavujú súčasne aprobované dôvody, na ktorých možno podané dovolanie vecne založiť. Teda zistenie danosti niektorej z väd zmätočnosti podľa § 237 OSP dovolacím súdom má za následok nielen záver o procesnej prípustnosti podaného dovolania, ale i záver o potrebe podanému dovolaniu vyhovieť. Pritom práve takto bolo koncipované dovolanie, ktoré sťažovateľka podala proti odvolaciemu uzneseniu krajského súdu a ktorého fotokópiu aj pripojila k svojej sťažnosti [tvrdila iba danosť dôvodov podľa § 237 písm. c) a f) OSP].

Konštatované skutočnosti tak ústavný súd vedú k záveru, že ochranu sťažovateľkiným základným právam na podklade námietok vyslovených proti odvolaciemu uzneseniu krajského súdu bol kompetentný poskytnúť najvyšší súd ako súd dovolací. Uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho totiž nie je len uznesením o nedostatku dôvodov procesnej prípustnosti sťažovateľkinho dovolania, ale vzhľadom na vysvetlený aplikačný vzťah § 237 OSP a § 241 ods. 2 OSP aj rozhodnutím o absencii spôsobilých dovolacích dôvodov. Hoci teda sťažovateľkino dovolanie bolo odmietnuté (nie zamietnuté), možno v okolnostiach posudzovaného prípadu dovolacie uznesenie najvyššieho súdu v jeho podstate považovať z pohľadu princípu subsidiarity plynúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy aj za rozhodnutie meritórnej povahy.

Z uvedených dôvodov sa ústavný súd musel obrátiť k svojej stabilnej judikatúre, podľa ktorej čl. 127 ods. 1 ústavy limituje hranice právomoci ústavného súdu, a to tým spôsobom, že sťažovateľka má právo domáhať sa ochrany základných práv a slobôd na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Podstatou účinnej ochrany základných práv sťažovateľky bol okrem iného aj mimoriadny opravný prostriedok, ktorý vo vzťahu k základným právam a slobodám, porušenie ktorých namieta, využila a ktorý jej umožňoval odstrániť stav, v ktorom vidí porušenie svojich základných práv a slobôd.

Ústavný súd vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenie krajského súdu ako súdu odvolacieho, pretože ho preskúmal najvyšší súd v konaní o dovolaní sťažovateľky. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2.2 K časti sťažnosti namietajúcej rozpor uznesenia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho z 18. septembra 2013 v konaní sp. zn. 5 Obdo 8/2013 so základným právom zaručeným čl. 46 ods. 1 ústavy a s právom zaručeným čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd najprv poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Zásadná sťažnostná námietka, na podklade ktorej sťažovateľka brojí proti dovolaciemu uzneseniu najvyššieho súdu, je založená na odlišnom právnom názore v otázke zastupovania obchodnej spoločnosti v takom konaní pred súdom, ktorého predmetom je spor medzi obchodnou spoločnosťou a jej konateľom a spoločníkom. Sťažovateľka zastáva názor, že ak pri zastupovaní spoločnosti s ručením obmedzeným musia konať obaja konatelia spoločne, potom v konaní o návrhu na začatie konania podanom touto spoločnosťou proti jednému z dvoch konateľov musia spoločnosť zastupovať obaja konatelia alebo konajúci súd musí ustanoviť právnickej osobe opatrovníka podľa § 29 ods. 1 OSP. Naopak, nemožno aplikovať § 21 ods. 3 OSP.

Podľa § 21 ods. 3 OSP za právnickú osobu nemôže konať ten, koho záujmy sú v rozpore so záujmami právnickej osoby.

Podľa § 29 ods. 1 OSP ak nie je zastúpený ten, kto nemôže pred súdom samostatne konať, súd ustanoví mu opatrovníka, ak je tu nebezpečenstvo z omeškania...

Najvyšší súd ako súd dovolací zaujal k aplikácii citovaných ustanovení jednoznačný a zrozumiteľný postoj, keď konštatoval, že hypotéza § 29 ods. 1 OSP je naplnená, len ak *„tu nie je žiadna osoba, ktorá by mohla za ňu konať pred súdom, napr. ide o takú situáciu, keď právnická osoba nemá v rozpore so zákonom ustanovený štatutárny orgán, alebo je sporné, kto je týmto štatutárnym orgánom“*. Súčasne najvyšší súd zdôraznil, že § 21 ods. 3 OSP je potrebné použiť vtedy, keď *„konanie štatutárneho orgánu je vylúčené v prípade, keď takáto osoba pred súdom vystupuje v opačnom procesnom postavení ako právnická osoba“*. Na podklade citovaných záverov potom najvyšší súd ustálil *„vecnú správnosť napadnutých rozhodnutí súdu prvého stupňa“* i odvolacieho uznesenia krajského súdu.

Podľa názoru ústavného súdu právne závery najvyššieho súdu na prvý pohľad nevykazujú žiadne známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti. Bez ambície zasahovať do skutkových a právnych záverov všeobecného súdu predsa však v záujme presvedčivosti odôvodnenia svojho uznesenia ústavný súd uvádza, že najvyšší súd veľmi presne vyložil podstatu dikcie § 21 ods. 3 OSP, keď relevantný rozpor záujmov právnickej osoby a osoby oprávnenej za ňu konať identifikoval v procesnom prejave sporu oboch uvedených subjektov („*vystupuje v opačnom procesnom postavení*“). Celý zmysel občianskeho súdneho konania spočíva v riešení sporov (odhliadnuc od tzv. nesporových konaní), teda takých skutkových situácií, ktorých pojmovým znakom je právne významný záujmový konflikt dvoch právnych subjektov. Preto ak v návrhovom sporovom konaní stoja proti sebe konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným na jednej strane a samotná táto spoločnosť s ručením obmedzeným na strane druhej, potom nemožno záveru najvyššieho súdu o procesno-právne relevantnom rozpore záujmov oboch subjektov nič z hľadiska ústavnoprávneho vytknúť.

Súčasne však známky arbitrárnosti ústavný súd nebadá ani v názore najvyššieho súdu o nesplnení podmienok na aplikáciu § 29 ods. 1 OSP. Najvyšší súd exemplifikačným výpočtom uviedol situácie, v ktorých by podľa jeho názoru použitie tohto ustanovenia prichádzalo do úvahy, a tak vysvetlil svoje úvahy so zrozumiteľnosťou umožňujúcou ústavnému súdu už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti záver o absencii signálov svojvôle či zjavnej neodôvodnenosti.

Zhrňujúco potom možno konštatovať, že pripustenie procesného zastupovania žalovaného len jednou z dvoch spoločne konajúcich konateľiek (keďže záujmy sťažovateľky ako druhej konateľky sa ocitli v rozpore so záujmami žalovaného), nemá ústavne významný negatívny dopad na základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. na jej právo na spravodlivé súdne konanie, ktorý by ústavný súd mal korigovať.

Sťažovateľkina argumentácia založená na skúmaní vzťahu hmotného práva [§ 135a a § 136 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“)] a procesného práva (§ 21 ods. 3 OSP) je podľa názoru ústavného súdu celkom irelevantná. Len marginálne tu ústavný súd pripomína, že z konceptu oboch

kódexov nad všetky pochybnosti vyplýva, že kým Obchodný zákonník reguluje konflikt záujmov konateľa a spoločnosti s ručením obmedzeným v hmotno-právnych vzťahoch (teda hlavne vo vzťahoch k iným nepodriadeným subjektom), Občiansky súdny poriadok sústreďuje svoju pozornosť na konflikt záujmov uvedených dvoch subjektov vo vzťahoch procesných, kde svojou rozhodovacou právomocou ingeruje orgán verejnej moci, v tomto prípade všeobecný súd. Obsahovú odlišnosť oboch veľkých okruhov právnych vzťahov pritom ústavný súd nepovažuje za potrebné vysvetľovať. Preto aj sťažovateľkina argumentácia zdôrazňujúca akúsi aplikačnú prednosť hmotného práva pred právom procesným je nenáležitá a nijako neprispieva k objasneniu dôvodov, pre ktoré sťažovateľka v záveroch najvyššieho súdu vidí porušenie svojich označených práv.

Judikatúra všeobecných súdov, na ktorú sťažovateľka v dôvodoch svojej sťažnosti odkazuje, podľa názoru ústavného súdu na skutkové okolnosti jej prípadu buď nedopadá (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Odo 1082/2005 z 24. apríla 2007, rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 31 Odo 11/2006 z 15. októbra 2008, rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 2802/2012), alebo paradoxne nepriamo potvrdzuje správnosť záverov formulovaných v dovolacom uznesení najvyššieho súdu (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 2 Cdon 680/97 z 30. júna 1999 alebo rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2457/07 z 13. marca 2008).

Ústavný súd tak dospel k záveru, že prijatie sťažnosti v časti navrhovaného vyslovenia porušenia sťažovateľkinho základného práva na súdnu ochranu a jej práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým dovolacím uznesením najvyššieho súdu na ďalšie konanie by za žiadnych okolností nemohlo viesť k vyhovujúcemu nálezu, preto v tejto časti bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

2.3 Sťažovateľka v sťažnostnom petite tiež požadovala vysloviť, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo porušené aj jej „základné právo... na súdnu ochranu podľa... čl. 48 Ústavy...“.

Ústavný súd predmetnú časť formulácie sťažostného petitu považuje za určitú potiaľ, kým sťažovateľka hovorí o základnom práve na súdnu ochranu zaručenom čl. 48 ústavy, pretože čl. 48 ústavy je systematicky zaradený v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, ktorá je nadpísaná ako „Právo na súdnu a inú právnu ochranu“. Na druhej strane však ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že čl. 48 ústavy upravuje viacero čiastkových práv tvoriacich vo svojom súhrne základné právo na súdnu ochranu. Ide o základné právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi, základné právo na verejné prerokovanie veci, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako aj základné právo každého na prerokovanie veci v jeho prítomnosti.

Sťažovateľka v sťažostnom petite neuviedla, ktoré z menovaných základných práv zaručených čl. 48 ústavy považuje za porušené napadnutým uznesením najvyššieho súdu, hoci podľa § 50 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde je sťažovateľ povinný v sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy uviesť jednoznačne, ktoré základné práva alebo slobody sa podľa jeho tvrdenia porušili. V tejto časti je preto jej sťažnosť neurčitá a nezrozumiteľná.

Ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyznačujúcom sa pri jeho začatí bezvýnimčným uplatňovaním dispozičnej zásady nie je oprávnený akokoľvek „doplňať“ vlastným hodnotením sťažnosti ako celku taký sťažostný návrh, ktorý nespĺňa požiadavky kladené na jeho kvalitu zákonom o ústavnom súde.

Navyše, povinnosti advokáta vyplývajúce zo zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je advokát povinný vykonávať tak, aby boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, III. ÚS 236/07, III. ÚS 334/09).

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť v predmetnej časti odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

3. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi formulovanými sťažovateľkou v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých súdnych rozhodnutí a náhrada trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2014